

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет ветеринарної медицини

Кафедра мікробіології, фармакології та ветеринарної епідеміології

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Мазярчук Сергій Михайлович

УДК: 619:636.7:616.34-002

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**Організація профілактичних та лікувальних заходів при парвовірусному
ентериті у собак в ветеринарній клініці «Зоолукс»**

211 Ветеринарна медицина

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Запозичення ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

_____ С. М. Мазярчук

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи

Бегас Василь Леонідович

к. вет. н., доцент

Житомир – 2022

АНОТАЦІЯ

Мазярчук С. М. Організація профілактичних та лікувальних заходів при парвовірусному ентериті у собак в ветеринарній клініці «Зоолюкс». – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 211 – ветеринарна медицина. – Поліський національний університет, Житомир, 2022.

Робота була спрямована на вивчення епізоотичної ситуації щодо інфекційних хвороб собак в зоні обслуговування ветеринарної клініки «Зоолюкс», аналіз організації профілактичних протиепізоотичних та лікувальних заходів щодо парвовірусного ентериту собак. Встановлено, що за останні 3 роки серед інфекційних хвороб собак найпоширенішим виявився парвовірусний ентерит. Найчастіше хворобу виявляли у безпородних собак, німецьких вівчарок, західносибірських лайок. Найбільше проявлялась хвороба в березні, у квітні, травні, червні. Більше парвовіроз реєструвався у собак віком від 1 до 2 років, до 1 року, від 2 до 6 міс, до 2 місяців, суттєво менше у віці, старше 2 років. Визначені найоптимальніші напрямки терапія парвовірозу у клініці «Зоолюкс»: коректування електролітного балансу, годівля, симптоматичне лікування. Встановлена лінійна залежність шансів на виживання від віку і маси тварин. Визначені оптимальні напрямки профілактики парвовірусного ентериту собак.

Ключові слова: парвовірусний ентерит собак, профілактика, лікування, сезонність, епізоотична ситуація.

SUMMARY

Maziarchuk S. Organization of Medioprophyllactic Measures in Case of Canine Parvoviral Enteritis in the Veterinary Clinic "Zooliuks". - Manuscript qualification work. Qualification work for the master's degree in specialty 211 – veterinary medicine. – Polisia National University, Zhytomyr, 2022.

The work was aimed at studying the epizootic situation regarding infectious diseases of dogs in the service area of the veterinary clinic "Zoolux", analysis of the organization of preventive anti-epizootic and therapeutic measures for parvovirus enteritis in dogs. It has been established that over the last 3 years parvovirus enteritis has been the most common among infectious diseases of dogs. The disease was most often found in purebred dogs, German shepherds, West Siberian huskies. The disease was most pronounced in March, April, May, and June. More parvovirus was registered in dogs aged 1 to 2 years, up to 1 year, from 2 to 6 months, up to 2 months, significantly less at the age older than 2 years. The most optimal directions of parvovirus therapy in the Zoolux clinic are determined: electrolyte balance adjustment, feeding, symptomatic treatment. The linear dependence of chances of survival on age and weight of animals is established. The optimal directions of prevention of parvovirus enteritis of dogs are determined.

Key words: canine parvovirus enteritis, prevention, treatment, seasonality, epizootic situation.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	7
1.1. Загальна характеристика парвовірусного ентериту собак	7
1.2. Лікування парвовірусного ентериту собак	7
1.3. Профілактика й заходи боротьби з парвовірусним ентеритом собак	11
Висновки до розділу 1	14
РОЗДІЛ 2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ	15
2.1 Матеріали і методи досліджень	15
2.2 Характеристика ветеринарної клініки «Зоолюкс»	15
2.3 Результати власних досліджень	18
2.3.1 Епізоотична ситуація щодо парвовірусного ентериту собак в зоні обслуговування клініки ветеринарної медицини «Зоолюкс»	18
2.3.2 Профілактичні заходи щодо парвовірусного ентериту у собак	21
2.3.3 Лікування парвовірусного ентериту собак у клініці «Зоолюкс»	22
Висновки до розділу 2	25
3. АНАЛІЗ І УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	26
Висновки до розділу 3	28
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30
ДОДАТКИ	35
Додаток А	
Додаток Б	
Додаток В	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Парвовірусний гастроентерит – вірусна висококонтагіозна хвороба собак, що проявляється переважно зневодненням організму, гострим геморагічним ентеритом, міокардитом і лейкопенією. Найбільш сприйнятливі до хвороби цуценята у віці від 8 до 16 тижнів, але захворювання може виникати у собак різного віку. Тому, що хвороба набула масового поширення, існує необхідність у розробці й застосуванні найбільш сучасних та ефективних схем лікування, що могли б забезпечити високий відсоток одужання хворих тварин [8, 12, 20, 38].

Мета досліджень – вивчити епізоотичну ситуацію щодо інфекційних хвороб собак на території обслуговування клініки ветеринарної медицини «Зоолюкс», організацію профілактичних та лікувальних заходів при парвовірусному ентериті у собак.

Завдання роботи:

- вивчити епізоотичну ситуацію щодо інфекційних хвороб в зоні обслуговування клініки ветеринарної медицини «Зоолюкс»;
- вивчити стан планування та організацію профілактики парвовірусного ентериту собак в клініці ветеринарної медицини «Зоолюкс»;
- зробити аналіз лікувальних заходів, щодо парвовірусного ентериту у собак в клініці ветеринарної медицини «Зоолюкс».

Предмет дослідження: профілактичні та лікувальні заходи щодо парвовірусного ентериту собак.

Об'єкт дослідження: клінічно здорові та хворі на парвовірусний ентерит собаки.

Методи досліджень. У роботі були використані клінічні, епізоотологічні (ветеринарно-санітарне чи епізоотичне обстеження, порівняльно-географічний, порівняльно-історичний), статистичні (аналіз ризиків) методи досліджень.

Перелік публікацій автора:

1. Мазярчук С. М. Профілактичні заходи щодо парвовірусного ентериту у собак. Сучасні аспекти лікування і профілактики хвороб тварин: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 20–21 жовтня, 2021 р. Полтава, 2021. С. 205 – 206 [електронне видання]
2. Бегас В. Л., Мазярчук С. М. Лікування парвовірусного ентериту у собак. Еколого-регіональні проблеми сучасного тваринництва та ветеринарної медицини: матеріали восьмої науково-практичної конференції, 17 листопада 2021 року. Житомир: Поліський національний університет, 2021. С. 15 – 18.
3. Мазярчук С. М., Бегас В. Л. Епізоотична ситуація щодо парвовірусного ентериту собак в зоні обслуговування клініки ветеринарної медицини «Зоолюкс». Матеріали XXIV науково-практичної конференції магістрів та бакалаврів: «Актуальні проблеми ветеринарної медицини в забезпеченні здоров'я тварин», Вип. № 13. (20 грудня 2021 р.) Житомир: "Полісся", 2021. С. 218 – 220.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати щодо епізоотичної ситуації відносно інфекційних хвороб собак в зоні обслуговування клініки «Зоолюкс» можна використати при плануванні профілактичних і лікувальних заходів. Розроблені в клініці «Зоолюкс» схеми профілактики і лікування парвовірусного ентериту собак можуть бути корисними для подальшого удосконалення цих заходів.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота містить в собі такі загально визначені частини: вступ, огляд літератури, результати досліджень, аналізу та узагальнення результатів досліджень, висновки і пропозиції, список використаних джерел та додатки. Робота оформлена на 50 сторінках друкованого тексту.

1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Загальна характеристика парвовірусного ентериту собак

Парвовірусний ентерит собак є висококонтагіозною повсюдно поширеною інфекційною хворобою собак, яка викликається парвовірусом собак типу 2. Вона часто закінчується смертельним наслідком, особливо у собак молодших 1 року, для яких летальність може становити 50% і вище. Найчастіше при цьому захворюванні у собак розвивається важкий ентерит, що призводить до блювоти та діареї, яка часто буває кривавою. У хворих собак часто спостерігаються млявість та відмови від корму. У недавно народжених цуценят вірус CPV-2 може вражати серцевий м'яз, викликаючи міокардит, що часто призводить до раптової смерті. Найчастіше зараження відбувається при прямому контакті з хворими собаками, що виділяють вірус з фекаліями, або через контаміновану вірусом CPV-2 докільця. Вірус є одним з найстійкіших в навколишньому середовищу, у ґрунті він зберігається протягом року або довше. Приміщення, де містилися інфіковані тварини слід вважати зараженим. При інфікуванні дорослих сприйнятливих собак у них менш імовірно такий же тяжкий перебіг хвороби, як у цуценят, але вони виділяють з фекаліями велику кількість вірусу, який представляє небезпеку для більш молодих сприйнятливих тварин. Вакцини проти CPV-2 високо ефективні та забезпечують тривалий імунітет у великої частини собак, які отримали хоча б одну дозу вакцини у віці 16 тижнів або старше, коли у них у крові зникли материнські антитіла. Настійно рекомендується вакцинувати всіх собак комплексною МЖВ вакциною, містить CPV-2, CDV і CAV-2, принаймні один раз у віці 16 тижнів або старше. Імунітет з'являється вже через 3 дні після вакцинації, якщо вакцину запровадили собаці без материнських антитіл. Парвовірусний ентерит собак є хворобою, що запобігає за допомогою вакцинації [2, 3, 10, 23, 33, 34].

1.2. Лікування парвовірусного ентериту собак

Описано ефективне застосування у цуценят імунної специфічної сироватки при лікуванні парвовірусного ентериту. У всіх експериментально інфікованих парвовірусом цуценят, у яких проявлялись ознаки парвовірусного ентериту,

спостерігали легку форму перебігу парвовірозу з наступним повним одужанням після ін'єкції 2,0 мл сироватки. Цуценята, яким не вводилась гіперімунна сироватка, тяжко перехворювали парвовірозом із клінічними ознаками геморагічного ентериту, що закінчувався загибеллю більш як половини цуценят. При захворюванні на парвовіроз в природніх умовах і застосуванні їм специфічної імунної сироватки спостерігали, зазвичай, швидке одужання. Сироватка реконвалесцентів й гіперімунна сироватка є специфічними засобами лікування парвовірозу. Їх застосування у поєднанні із хорошими умовами догляду та годівлі, утримання хворих тварин (якщо собаки не їдять, то штучна годівля, м'ясо, молоко, яйця;) і симптоматичним лікуванням призводить до одужання переважної більшості хворих собак. Для специфічного лікування парвовірозу собак застосовують полівалентну гіперімунну сироватку або гаммаглобулін проти парвовірусного ентериту, чуми м'ясоїдних та інфекційного гепатиту [22].

У практиці лікування хворих на парвовіроз собак є різні схеми. Вони включають комплексну терапію (неспецифічне і специфічне лікування), застосування ентеросорбентів й регідратаційну терапію.

Комплексна терапія складається: із застосування антибіотиків стрептоміцину або гентаміцину сульфату – 10–20 мг/кг маси тіла 2 на добу протягом 6–8 днів. Непогані результати дає застосування байтрилу або енрофлоксацину натрієвої солі; аскорбінової кислоти (5%-ний розчин) по 1–3 мл упродовж 5 днів, по чергово 5–10 ін'єкцій вітамінів групи В (В₁, В₆, В₁₂) кожного; для підтримання серцево-судинної діяльності препарати камфори – кордіамін, сульфокамфокаїн, камфора (олійний розчин 20%) по 0,5–1,0 мл 2 рази на день, упродовж 3–5 днів, підшкірно, застосування одного з імуномодуляторів (тимогену, Т-активіну, тимоптину, притриду, імунофану, РБС) протягом 10 днів; 1 раз на день протягом 10 днів використовують сирепар по 1,0 мл внутрішньом'язово; протягом 25–30 днів по 1 пігулці двічі на добу для покращення роботи печінки та її глікогенізації гепатопротектор карсил [9].

М.В. Косенко у схемі лікування парвовірусного ентериту застосовували у якості імуномодулятора зареєстрований в Україні препарат лідіум–КЛП. Лідіум–КЛП підсилює фагоцитоз, підсилює механізм неспецифічної стійкості всіх систем організму, утворює через лімфоцити інтерферон, синтезує TNF (Tumor necrosis factor), стимулює утворення IgG і IgM. Терапевтична ефективність препарату при парвовірозі становила 63,0 %, при лікуванні без нього – лише 45,2 % [22].

Лікування парвовірусного ентериту слід починати із промивання кишечника й шлунка 0,001%-ним розчином KMnO_4 . Задають всередину ентеросорбент поліфепан (вермікуліт) по 5–10 г три рази на день протягом 3–5 діб.

Слід зазначити, що за наявності у значній кількості у вмісті кишечника збудника парвовірусного ентериту такий еферентний метод лікування як ентеросорбція займає важливе місце. При парвовірозі дозволяє якомога швидше вивести з організму токсичні речовини аутогенного та екзогенного походження застосування ентеросорбції. Сприяє ослабленню функціонального навантаження на печінку видалення токсичних речовин із кишечника, що, таким чином, дозволяє ураженому організму більш повно використовувати її десенсибілізуючий, детоксикаційний і синтетичний потенціали; ентеросорбція сприяє покращенню інтенсивності перенесення з краніальних відділів травного каналу в каудальні біологічно активних речовин, що забезпечує зменшення функціонального навантаження на імунорегуляторну систему кишечника та печінку, а також сприяє санації товстого відділу кишечника [11, 14].

Головко А. М. при лікуванні чуми і парвовірусного ентериту в собак застосовував традиційні схеми терапії, які включали задавання суспензії ентеросорбенту в 4–5% фізіологічному розчині (15–20 г/л вермікуліту, 10–12 г/л аеросилу) у дозі 5–10 мл суспензії на 1 кг живої маси тварини 3–5 раз на добу. На 4–7 добу наставало одужання тварин від початку лікування [11].

Можна застосовувати всередину для зняття діареї по 50–150 мл протягом дня відвари кореня бадану, кори дуба; по 5–15 мл 2 рази на день впродовж 5–10

днів мікроклізми з відварів трав, які мають протизапальну дію (меліса, м'ята, ромашка тощо).

Обов'язково застосовують гормональні препарати (3%преднізолон по 0,3–0,5 мл протягом 6–7 днів із наступним зменшенням дози, 0,4% дексаметазону фосфат, внутрішньом'язово по 0,2–0,5 мл 1 раз на добу,) коли власники звертались за допомогою хворій собаці на 3–4-й день з початку хвороби [22].

Застосування схем регідратаційної терапії у перші години захворювання запобігає ускладненням, сприяє досить швидкому одужанню цуценят, тощо. Застосовуються наступні схеми й прописи лікарських речовин для відновлення водно-електролітного балансу: глюкозо-сольовий розчин – 1 (на 1 л розчину: глюкози –30,0 г, калію хлориду 1,0 г, натрію хлориду – 5,0 г, інсуліну – 20 ОД, натрію гідрокарбонату 6,0 г, гідрокортизону – 1,0 мл, 2%-ного розчину рибоксину – 0,3–0,4 мл); глюкозо-калієво-хлор-інсулінова суміш (0,5 г калію хлориду, 200 мл 5–10 %-ного розчину глюкози, 100–200 мг кокарбоксілази, 0,2–0,4 мл корглікону, 0,3 г аскорбінової кислоти, 5–20 ОД інсуліну); глюкозо-сольовий розчин – 2 (на 1 л розчину: глюкози –25,0 г, натрію хлориду – 5,0 г, натрію гідрокарбонату – 8,0 г, калію хлориду – 2,0 г, інсуліну – 15–25 ОД, кальцію глюконату – 0,3 г, кокарбоксілази – 200–250 мг, преднізолону – 1,0 мл димедролу – 0,02 г). Дані схеми зарекомендували себе добре при важкому перебігу парвовірусного ентериту. Непогані результати були отримані на ранніх стадіях парвовірусного ентериту після застосування розчинів дисолі (натрію хлориду – 6,0 г натрію ацетату – 2,0 г,) та трисолі (натрію хлориду – 5,0 г, натрію гідрокарбонату – 4,0 г, калію хлориду – 1,0 г), Рінгер-Локка [6, 9, 15].

Слід відмітити, що вищезазначені водно-електролітні розчини потрібно вводити внутрішньовенно у дозі 10–40 мл на кг маси, крапельно (30–50 крапель за хв). Обов'язково підігрівати до 36–38°C дані розчини перед уведенням. Стан тварини може значно погіршитися, виникнути явища анафілаксії у разі введення “холодних” розчинів.

Для профілактики анафілактичного шоку, а також при суттєвому зневодненні (2–4 доба від початку хвороби), вводять реополіглюкін, який

зменшує в'язкість крові і покращує роботу ренальної системи, сприяє відновленню кровообігу в дрібних капілярах. Даний препарат вводимо від 3 до 10 мл на 1 кг маси тіла, крапельно (20–40 крапель за хв). Обов'язково контролюємо діурез після внутрішньовенних уведень водно-електролітних розчинів. Застосовують сечогінні засоби парентерально (внутрішньовенно або внутрішньом'язово). Найчастіше використовують лазикс, фуросемід, урикс, діакарб. Потрібно застосовувати аспаркам, калію оротат по 0,125–0,25 мг/кг маси тіла 2 на добу для попередження гіпокаліємії [21, 26, 32, 39].

1.3. Профілактика й заходи боротьби з парвовірусним ентеритом собак

Власники й фахівці ветеринарної медицини розплідників, які займаються утриманням і розведенням собак, з метою попередження захворювання собак на парвовіроз, зобов'язані забезпечити суворий ветеринарно-санітарний режим в кожному розпліднику для собак [7, 17].

Для цього необхідно: виключити можливість появи бродячих собак на території розплідників для собак; заборонити відвідування сторонніми особами розплідників для собак, а також контролювати ввезення на територію ферм вантажів; перед відсадженням цуценят, а також за два тижні до щеніння продезінфікувати клітки, годівниці, вольєри, напувалки та інший інвентар з одномоментним знезараженням спецодягу обслуговуючого персоналу; проводити не рідше одного разу на місяць дезінфекцію інвентаря та приміщень в розплідниках для собак; утримувати в карантині 21 день усіх новоприбулих у розплідник службових собак, допускати їх у вольєри після карантину лише з дозволу лікаря ветеринарної медицини розплідника; за станом собак установити щоденний контроль, своєчасно ізолювати виявлених хворих; закупівлю собак для розплідників, а також заготівлю кормів здійснювати лише в благополучних щодо парвовірозу господарствах; облаштовувати дезбар'єри й дезмати при вході і в'їзді на територію розплідника (двору), регулярно їх заправляти 2 %-ним розчином їдкового натру [4,15, 21].

Громадяни повинні своєчасно повідомляти в районну державну лікарню ветеринарної медицини або підпорядковані їй установи про захворювання або падіж тварин, які їм належать, про купівлю ними собак і суворо виконувати вказівки щодо їх утримання фахівців ветеринарної медицини.

Проводять обов'язкову профілактичну імунізацію проти парвовірозу відповідно до настанов щодо застосування належних вакцин собак, що належать підприємствам, розплідникам для собак, а також працівникам цих установ. Собак приватного сектору, піддають щепленню за згодою громадян і за їхній кошт.

Піддають щепленню проти парвовірозу за 10–15 днів до вивезення усіх собак, що необхідно вивезти з господарств для племінних цілей, незалежно від проведених раніше щеплень проти даної хвороби.

Завідувач розплідника або власник тварини, у випадку виявлення у тварин ознак, які викликають підозру на парвовіроз (підвищена температура, знижений або відсутній апетит, часті блювання, кривавий пронос тощо), повинен негайно повідомити про це найближчу установу державної ветеринарної медицини або фахівця ветеринарної медицини, який обслуговує розплідник (населений пункт), припинити вивезення, доступ сторонніх осіб у розплідник, а також переміщення собак у середині розплідника (крім негайної ізоляції підозрілих у захворюванні і хворих) та інші роботи, що можуть сприяти поширенню інфекції [7, 21, 22].

Розплідник, господарство або відповідний населений пункт при встановленні діагнозу на парвовіроз оголошують неблагополучним і вводять обмеження за цим захворюванням. Розробляється план організаційно-господарських і ветеринарно-санітарних заходів з оздоровлення неблагополучного розплідника від парвовірозу, який затверджується рішенням виконкому міської ради чи районної державної адміністрації за поданням головного державного інспектора ветеринарної медицини міста (району).

Власники тварин та керівники розплідників забезпечують здійснення ветеринарно-санітарних та організаційно-господарських заходів з охорони

собак від зараження їх парвовірозом та проведення обмежень із ліквідації вогнища інфекції в разі виникнення хвороби [6, 7].

За умовами обмежень заборонено: ввезення і введення в розплідник, неблагополучний пункт сприйнятливих до парвовірозу собак, а також виведення й вивезення їх за територію неблагополучного пункту; здійснення дегельмінтизації та інших заходів, що можуть приводити до розповсюдження збудника інфекції у населеному пункті, розпліднику. Парування клінічно здорових собак, у випадку виникнення парвовірозу в розпліднику, можна здійснювати через 14 днів після щеплення тварин проти цієї хвороби.

У неблагополучних щодо парвовірозу розплідниках для собак здійснюють наступні заходи по ліквідації хвороби: забезпечують додатковим спецодягом (халатами, гумовими фартухами й взуттям) весь обслуговуючий персонал розплідника для собак; усіх підозрюваних і хворих у захворюванні на парвовіроз собак відразу ізолюють і проводять специфічне (гаммаглобуліни, сироватки, препарати ендogenous інтерферону) і симптоматичне лікування, решті тварин – проводять щеплення проти парвовірусного ентериту відповідно настанови із використання певної вакцини; знезаражують спецодяг обслуговуючого персоналу щоденно; на спеціально відведеній території гній укладають у бурти для біотермічного знезараження протягом 3 міс. після їх закриття; після кожного випадку ізоляції та виділення хворих собак, клітки й вольєри дезінфікують. Дезінфекцію в ізоляторі проводять щоденно. Для дезінфекції можна застосовувати такі розчини: 3 % емульсію лізолу, 2 % розчин їдкого натру, розчин хлорного вапна, з 2 % активного хлору; вакцинують через 10–14 днів відповідними вакцинами згідно інструкцій тварин, які одужали [7, 25, 29].

Трупи загиблих від парвовірозу собак скидають у біотермічні ями або утилізують. Фахівці державних установ ветеринарної медицини й розплідників у населених пунктах загрозованої зони повинні забезпечити охорону від занесення в них парвовірусу собак.

Для цього необхідно: усіх собак піддають ветеринарному огляду не рідше двох разів на місяць, беруть на суворий облік і щеплюють від парвовірозу; проводити контроль за ветеринарно-санітарним станом населених пунктів і своєчасним проведенням заходів, згідно інструкції, розплідників для собак; серед населення проводять роз'яснювальну роботу щодо парвовірусного ентериту собак і заходи з ліквідації та попередження даної хвороби [25, 32, 36].

Карантинні обмеження знімають після проведення ретельної очистки території розплідника від гною і сміття, дезінфекцію інвентаря, спецодягу обслуговуючого персоналу, території, кліток, всіх приміщень, розміщених на території розплідника.

Висновок до розділу 1. Парвовірусний ентерит собак – контагіозне, гостре інфекційне захворювання, що супроводжується зневодненням організму, швидкою загибеллю, блювотою з домішками жовчі й проносом.

Парвовіроз наразі є одним з найпоширеніших інфекційних захворювань собак. Загальні економічні збитки від парвовірусного ентериту складаються із витрат на проведення профілактичних, протиепізоотичних і лікувальних заходів та затрат від загибелі й вибракування тварин у службовому собаківництві. Звичайно є і моральний збиток, що наноситься власникам хворих собак поряд зі значними матеріальними збитками, що заподіюються даним захворюванням. Тому вивчення і вдосконалення заходів профілактики і ліквідації має важливе значення.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Матеріали і методи досліджень

Матеріалами досліджень були хворі і здорові собаки, облікова документація бази даних в програмі «ENOTE» (<https://enote.cloud/>) клініки ветеринарної медицини «Зоолюкс». Дослідження проводились в клініці ветеринарної медицини «Зоолюкс». Був проведений аналіз амбулаторних журналів, експертиз лабораторних досліджень та інших баз даних щодо епізоотичної ситуації, планування профілактики парвовірусного ентериту собак в зоні обслуговування клініки ветеринарної медицини «Зоолюкс». Проводили епізоотичне обстеження згідно рекомендацій Б. М. Ярчука, П. І. Вербицького, В. П. Литвина, Л. Є. Корнієнко, О. Б. Домбровського, Р. В. Тирсіна, Л. М. Корнієнко [18, 25, 27, 28, 40]. Крім того було проаналізовано профілактичні та лікувальні заходи щодо парвовірусного ентериту собак, які проводяться в даній клініці. Оформлення дипломної роботи проводили відповідно до вимог щодо написання дипломних робіт.

2.2. Характеристика ветеринарної клініки «Зоолюкс»

Зоолюкс – це сучасна ветеринарна клініка, яка має одну з найкращих в Україні лікувально-діагностичну базу. Лікарі використовують в своїй роботі найсучасніші діагностичні інструменти: високоякісний рентген, комп'ютерну томографію, експертне ЕКГ, УЗД, лабораторні дослідження, в клініці цілодобово працює відділення інтенсивної терапії та реанімації, а також загальної терапії, постійно та успішно проводяться ендоскопічні операції.

Фахівці клініки беруть участь у міжнародних конференціях та семінарах, та підвищують свій рівень регулярно, концентруючись на вивченні певної ланки ветеринарної медицини, отримуючи вузьку спеціалізацію.

Лише клініка «Зоолюкс» має Gold статус клініки, яка дружня для кішок, а також окрему клініку для котиків. Гарантією призначення найбільш ефективної та доцільної терапії є робота команди клініки на засадах доказової ветеринарної медицини.

Установа має єдину електронну базу даних, що дає можливість спеціалістам контролювати виконання профілактики та ефективності лікування, працювати як злагоджений механізм, відстежувати результати лабораторних досліджень, архівувати рентгенівські знімки. Таким чином лікування стає прозорим і зрозумілим для клієнта завдяки власному електронному кабінету.

На базі мережі клінік «Зоолюкс» проводяться майстер-класи та навчання не лише спеціалістів «Зоолюксу», а й фахівців з інших клінік [12].

Ветеринарна клініка «Зоолюкс» має три філії в м. Києві і один в м. Бровари. Ми більше мали справу з філією яка знаходиться в м. Бровари по вул. Металургів 51, тому що там знаходиться інфекційне відділення. Філія (далі клініка) являє собою сучасний комплекс, який складається з трьох відділень: терапевтичного, хірургічного і відділення реанімації та інтенсивної терапії. В клініці працює 2 бригади фахівців. Клініка обслуговує м. Бровари в цілодобовому режимі. Загальний вигляд філії ми бачимо на рисунку (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Ветеринарна клініка «Зоолюкс», загальний вигляд відділення в м. Бровари

В клініці є власний зоомагазин в якому можна придбати будь-які зооветеринарні товари, що дійсно в Броварах навіть більше за вибором і за об'ємами ніж у Києві в інших філіях.

Бригада клініки сформована наступним чином. Тут завжди є один реєстратор, один лікар відділення реанімації, інтенсивної терапії (ВРІТ), він за сумісництвом лікар терапевт і ВРІТ у вихідні якщо є багато записів ставлять на зміну додатково одного лікаря терапевта. Один лікар хірург (проводить прийом пацієнтів з проблемами зв'язаними із хірургією або проводить консультації, в вільний час проводить операції за попереднім записом. Тварин після операції він віддає власнику тільки через 2 - 3 год після того як тварина вийшла з наркозу і добре себе почуває при умові, якщо це кастрація, стерилізація, якщо складніша операція - тварина передається у відділення ВРІТ для подальшого лікування.

Рис. 2.2. Станіонар для тварин в ветеринарній клініці

В штаті бригади є один асистент ВРІТ, який відповідає за всіх тварин які знаходяться в станіонарі. Оскільки в відділенні в Броварах є інфекційний станіонар тоді асистент ВРІТ відповідає також за тварин, які знаходяться в

ньому і може контактувати із тваринами в звичайному стаціонарі. (із собаками, яким більше 3 років). Оскільки є ризик, зараження інших тварин (котів та собак) інфекційними хворобами (панлейкопенія та парвовірусний ентерит), асистент ВРІТ також відповідає за лабораторію і робить всі необхідні аналізи вночі із 21:00 - до 9:00.

В штаті є ще лаборант, який працює тільки 12 год із 9:00 - до 21:00. Асистент терапії допомагає лікарю під час прийомів та виконує вказівки як і лікаря так і асистента ВРІТ і всі призначення тобто схему лікування для кожної тварин в звичайному стаціонарі. Асистент хірургії відповідає за допомогу підчас операції та виконує роль реєстратора із 21:00 до 9:00 ранку. В клініці 2 дні в тиждень із 10 до 18 години веде прийом кардіолог (середа і субота). В штаті є також санітар (прибиральниця).

Клініка обладнана сучасним обладнанням: апарат УЗД, рентген-апарат, напівавтоматичний аналізатор крові (біохімічний), шприци дозатори, інфузомати, кардіомонітори і т. і. Із приміщень це власне магазин, приймальня хірургії, приймальня терапевта, УЗД кабінет, рентген кабінет, лабораторія, стаціонар ВРІТ, хірургічний стаціонар, готель для тварин, інфекційний стаціонар.

2.3. Результати власних досліджень

2.3.1. Епізоотична ситуація щодо парвовірусного ентериту собак в зоні обслуговування клініки ветеринарної медицини «Зоолюкс»

Метою даного дослідження було вивчити епізоотичну ситуацію щодо інфекційних хвороб собак в зоні обслуговування клініки ветеринарної медицини «Зоолюкс» м. Бровари. Для оцінки епізоотичної ситуації були опрацьовані матеріали ветеринарного обліку і звітності за 2019 – 2021 рр., отримані з комп'ютерної програми «Єнот», яка обслуговує дану мережу клінік. Дані за 2021 р. подані 10 місяців. Динаміка захворюваності собак інфекційними хворобами за вищезгаданий період представлена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Структура захворюваності собак інфекційними хворобами в зоні діяльності клініки «Зоолюкс» за 2019 - 2021 р. р.

Хвороби	2019		2020		2021		всього	
	гол.	%	гол.	%	гол.	%	гол.	%
Лептоспіроз	15	7,9	18	8,5	8	4,3	41	6,9
Аденовірус	23	12,1	18	8,5	16	8,6	57	9,7
Чума м'ясоїдних	5	2,6	9	4,3	7	3,7	21	3,6
Парвовіроз	93	48,9	123	58,3	101	54,3	317	54
Дерматомікози	54	28,5	43	20,4	54	29,1	151	25,8
Всього	190	100,0	211	100,0	186	100,0	587	100,0

Опрацювавши отриманні данні можна сказати, що кількість собак з інфекційними патологіями постійно зростає. Це, в першу чергу, пов'язано з збільшенням потоку тварин, які обслуговуються, та розширенням зони обслуговування клініки. Таким чином у 2019 р. інфекційними захворюваннями в зоні діяльності клініки «Зоолюкс» захворіли 190 собак, в 2020 р. – 211, в 2021 р. – 186, а в цілому за останні три роки – 587 тварин. Парвовірусний ентерит за останні три роки постійно займає перше місце серед інфекційних хвороб собак. Це також пов'язано із тим, що в даній клініці розташований інфекційний стаціонар і тут відбувається лікування даних тварин. В іншій клініці мережі тварини, хворі на парвовірусний ентерит, не можуть лікуватися тому, що вони можуть піддавати контамінації інших тварин. Таким чином в 2019 році було зареєстровано 93 (48,9 %) випадків парвовірусного ентериту, в 2020 році - 123 (58,3 %), в 2021 - 101 (54,3 %).

При аналізі породної сприйнятливості до парвовірусного ентериту з 317 собак найчастіше хворобу виявляли у безпородних собак 118 (37,2%), німецьких вівчарок 56 (17,7%), західносибірських лайок 42 (13,3%). Значно рідше ця патологія реєструвалася у такс 30 (9,5%), решта 71 (22,3 %) випадків відноситься до невизначеної породи. Отже безпородні собаки також часто

хворіють на парвовірусний ентерит, що спростовує загальноприйнятту думку про їх стійкість до вірусних захворювань. Проте необхідно зазначити те, що наведені показники було б помилково вважати повними, оскільки кількість хворих тварин певної породи може залежати від загальної кількості цих тварин, що залежить від поширеності тієї чи іншої породи в зоні обслуговування. Щоб достовірно оцінити цей показник, слід проаналізувати внутрішньопородну захворюваність, але нам не доступні дані про загальну кількість собак тієї або іншої породи в місті Бровари. Слід взяти до уваги також той факт, що більшість населення приватного сектора утримують безпородних собак. До того ж безпородних собак значно рідше вакцинують проти вірусних захворювань.

Ми проаналізували також сезонність прояву парвовірусного ентериту у собак в зоні діяльності клініки ветеринарної медицини «Зоолукс» за 2019 – 2021 рр. Слід відмітити, що найчастіше хвороба проявлялась в березні – 77 (24,3%), у квітні - 64 (20,2 %), травні –59 (18,6 %), червні – 42(13,3 %), а протягом решти місяців – 75 (23,6%) випадків. Якщо проаналізувати решту місяців, то ми бачимо, що значно рідше парвовірусний ентерит реєстрували в серпні і липні 15 (20%), в грудні, січні та лютому 15 (20%) та вересні, жовтні та листопаді 45 (60%) випадків захворювання. Слід зазначити, що найменше випадків хвороби відмічалось у січні. Аналізуючи дані, необхідно сказати про те, що епізоотія парвовірусного ентериту не має чіткого сезонного характеру, але найчастіше проявляється навесні.

Ми проаналізували також вікову сприйнятливість до парвовірусного ентериту собак. Дані про вікову сприйнятливість собак до парвовірусного ентериту, представлені в таблиці 2.2. Найчастіше парвовірусний ентерит зустрічався у собак у віці від 1 до 2 років – 97 (30,5%) до 1 року 95 (30%) від 2 до 6 міс 79 (24,9%) до 2 місяців - 43 (13,6%) Значно рідше цю патологію реєстрували у віці, старше 2 років 3 (1%) випадки. Також необхідно звернути увагу на те, що собаки старше 6 років як правило не хворіють, даною хворобою.

Таблиця 2.2

Вікова сприйнятливість собак до парвовірусного ентериту

Вікова група	Кількість	%
До 2 місяців	43	13,6
2 до 6 місяців	79	24,9
До 12 міс	95	30
12-24 міс	97	30,5
2- 6 років	3	1
Старше 6 років	-	-
Всього	317	100,0

Примітка: - хвороба не реєструвалась

2.3.2. Профілактичні заходи щодо парвовірусного ентериту у собак

Метою дослідження було провести аналіз профілактичних заходів щодо парвовірусного ентериту в собак. Дослідження проводились в на базі мережі ветеринарних клінік «Зоолюкс» м. Києва. Ми провели аналіз профілактичних заходів щодо парвовірусного ентериту у собак, які проводяться в даній мережі клінік і порівняли їх літературними даними. Використали методи статистичного аналізу.

Парвовірусний ентерит - дуже заразна хвороба, яка зустрічалася в собак віком до 2 років (в деяких випадках до 4). Проблема перезараження полягає в наступному: інкубаційний період як правило триває 4 – 6 діб (3 – 14), а собака стає заразною за 2 - 3 доби до появи клінічних ознак і протягом 6 місяців після видужання. Тому зовні здорове цуценя може поширювати хворобу.

Фактори, які є визначальними відносно появи даної хвороби: купівля цуценят «з рук», підібрані на вулиці тварини з невідомим анамнезом і імунним статусом, контакт з іншими собаками (вільний вигул), різка зміна стану тварини, коли собаки утікають і повертаються, контакт з котом з лейкопенією. Будь-яка не вакцинована собака до 2 років з ознаками блювоти і проносу є в групі ризику. В якому випадку може захворіти вакциноване цуценя: з 2 місяців

починається зменшення титрів материнських антитіл, з 2 до 3 дози вакцини ми вводимо з 12 – 16 тижневого віку. Вакцина може не спрацювати і в цей період найчастіше виникає захворювання навіть в вакцинованих тварин. Материнські антитіла можуть інактивувати вакцинні до 16 тижневого віку. Варто пам'ятати про «вікно сприйнятливості» – материнські антитіла знижуються з 6 тижневого віку, а наступна вакцинація відбувається тільки з 8 тижнів. Крім того вакцини не завжди спрацювають щодо усіх типів парвовірусу, хоча роботи в цьому напрямку ведуться.

Щодо сезонності варто відмітити, що дана хвороба в мережі клінік найчастіше реєструвалася з червня по жовтень (тепла пора року). Найсприятливішими були такі породи: ротвейлери, добермани, стафордширдські бультер'ери, німецькі вівчарки, шпіци, йорки.

Обов'язково потрібно проводити вакцинацію, особливо в тварин з невідомим імунним статусом. Під час курсу вакцинації максимально сприяти формуванню у собак імунітету (усувати стрес-фактори, годівля, умови утримання, санітарний стан). Рекомендується не заводити собак не дивлячись на дезінфекцію протягом 6 - 7 міс після випадку парвовірусу, а також необхідно провести дезінфекцію і утилізацію всіх речей і іграшок, з якими контактувала попередня тварина. Дуже важливу роль відіграє вакцинація, але не дивлячись на неї парвовірусний ентерит лишається найчастішою вірусною хворобою серед собак.

2.3.3. Лікування парвовірусного ентериту собак у клініці «Зоолукс»

Метою завдання було провести аналіз лікувальних заходів щодо парвовірусного ентериту в собак. Дослідження проводились на базі мережі ветеринарної клініки «Зоолукс» м. Києва. За час роботи було вивчено і проаналізовано лікувальні заходи щодо парвовірусного ентериту у собак, які проводяться в даній клініці і порівняли їх даними інших авторів.

За час роботи в клініці були визначені найоптимальніші параметри лікування. Механізм терапії полягає в таких напрямках: коректування

електролітного балансу, годівля, симптоматичне лікування. В клініці домоглися наступних результатів лікування: в умовах стаціонару – 75 – 80 % пацієнтів одужують, в домашніх умовах – 50 - 75 % (при умові регулярного відвідування клініки з метою контролю ветеринарним лікарем електролітного балансу, а основне лікування вдома). Відмічена залежність віку і маси тварини до шансів на виживання – чим вони менші, тим менше відповідно шансів. Якщо аналогічно порівняти собак і котів (панлейкопенія) то смертність у котів вища.

Рис. 2.3. Хворий на парвовірусний ентерит собака

З метою профілактики катетерної інфекції лапу для встановлення в/в катетера, потрібно вибривати циркулярно. В таких пацієнтів є великі ризики контамінації бактеріальною мікрофлорою. Для збереження чистоти і зменшення подразнення вистригаємо шерсть навколо ануса і змазуємо навколо вазеліном чи дермазином. Необхідний постійний контроль чистоти катетера як

профілактика розвитку сепсису через катетер-асоційовану інфекцію. Слід проводити постійну інфузійну терапію для зняття симптомів дегідратації і гіповолемії у пацієнтів (3 - 4 рази на добу в залежності від інтенсивності блювоти і діареї, розчин Рінгера, Рінгера Лактата). Для знеболення на початкових етапах використовуються інфузії з постійною швидкістю (лідокан 2 – 10 %, 10 – 50 мкг/кг/хв.). Для профілактики аспірації дихальних шляхів блювотними масами і послідуючого розвитку аспіраційної пневмонії проти блювоти застосовуємо серенію (1 мг/кг 1 р на добу), коли ефекту недостатньо, комбінуємо інші варіанти: ондансентрон (2 мг/кг 3 р/добу), метоклопрамід (0,5 мг/кг 2 - 3 р/д). При сильно вираженій болючості, щоб забезпечити тварині правильну повноцінну анельгезію, і вона не відчувала дискомфорту, застосовуємо бутомідор (0,1-0,2 мг/кг 3 р/д), бускопан (0,5 – 1 мг/кг 2 р/д). В невеликих пацієнтів необхідно обмежити кількість відібраної крові для контролю електролітного балансу, щоб не викликати ятрогенну анемію (контроль калію, глюкози, альбумінів). Контроль калію і глюкози потрібно проводити декілька раз в день і відповідно проводити їх корекцію (особливо в дрібних пацієнтів). Необхідний постійний моніторинг причин поганого клінічного стану тварини. Для попередження бактеріальних інфекцій і розвитку сепсису проводимо антибіотикотерапію (цефазолін – 30 мг/кг 4 - 6 р/д+метронідазол – 20 мг/кг 2 р/д). При стійкій лейкопенії (менше 1,5 тис. мкл.) – показана постійна інфузійна терапія цефазоліном 1,2 мг/кг/год. Проводимо контроль діареї і відновлення шлунково-кишкового тракту: при появі крові в калі: омез (в/в 1 – 2 мг/кг 2 р/д) вентер (1 таблетка на 30 кг ж.м. 2-3 р/д) ентеросгель (4 рази на добу). Постійна примусова годівля кожні 3 - 4 години до появи самостійного апетиту (корми краще Recovery). Якщо шлунок не працює – потрібно проводити його аспірацію, щоб запобігти аспіраційній пневмонії. При стійкій гіповолемії необхідно застосувати постійну інфузійну терапію норадреналіном (0,05 – 1 мкг/кг/хв.). Для попередження гіпоальбумінемії показане переливання альбуміна 10%, 20% або плазми. При пілориспазмі і метеоризмі використовуємо еспумізан.

Висновок до розділу 2. Зоолюкс – це мережа сучасних ветеринарних клінік, з найсучаснішою лікувально-діагностичною базою.

Проаналізувавши отриманні данні слід відмітити, що кількість собак з інфекційними патологіями постійно зростає. Це пов'язано як із розширенням зони обслуговування клініки так і з збільшенням потоку тварин, які обслуговуються. Парвовірусний ентерит в мережі клінік «Зоолюкс» найчастіше реєструвався з червня по жовтень (теплий період року). Ротвейлери, добермани, стафордширдські бультер'ери, німецькі вівчарки, шпіци, йорки були найсприятливішими породами до захворювання.

Як профілактичний захід, особливо в тварин з невідомим імунним статусом, обов'язково потрібно проводити вакцинацію. Максимально сприяти формуванню у собак імунітету під час курсу вакцинації (усувати стрес-фактори, годівля, умови утримання, санітарний стан).

3. АНАЛІЗ І УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Важливим завданням ветеринарної медицини є аналіз існуючих та розробка нових методів профілактики та ліквідації інфекційних хвороб тварин.

Парвовірусний ентерит – широко розповсюджене вірусне захворювання собак, особливо молодих. Різними авторами були отриманні важливі данні щодо вікової та породної залежності сприйнятливості до даної хвороби. Конє М. С., Романова А. Л. (2017) встановили, що більш схильні до зараження парвовірусним ентеритом собаки породи німецька вівчарка, а ензоотія частіше проявляється у весняно-літній період. Просяний С. Б., Горюк В. В. (2020) дослідили, абсолютна більшість собак (79,3%) хворіла на інфекційні ентерити у віці від 2 - 12 міс. При чому вони не побачили чіткої залежності прояву у собак інфекційних ентеритів в залежності від пори року. Проте дещо вищу захворюваність вони встановили в літній період (31,3%). Радзиховський М. Л. (2016) дослідив, що хвороба частіше вражає цуценят віком від 1 до 5 міс [35]. А тому вивчення епізоотичної ситуації, чинників які на неї впливають може дати нам важливі данні щодо профілактики даної хвороби в подальшому.

В зоні обслуговування клініки ветеринарної медицини «Зоолюкс» м. Бровари кількість хворих інфекційними хворобами собак постійно зростає. За останні три роки парвовірусний ентерит постійно займає перше місце серед інфекційних хвороб собак, найчастіше дану хворобу виявляли у безпородних собак. Пік сезонності парвовірусного ентериту собак відзначався у весняний період.

Парвовірусний ентерит - найпоширеніше вірусне захворювання собак у світі, а тому його значення та важливість вчасної та якісної профілактики – найбільш актуальне питання на даний момент. Парвовіроз – це висококонтагіозна хвороба, що проявляється швидким зневодненням організму, міокардитом, гострим геморагічним ентеритом, лейкопенією, що часто закінчується летально. До групи ризику інфікування відносяться собаки незалежно від віку та породи, але найвища захворюваність відмічається серед

цуценят віком 1 - 6 місяців. Збудник поширюється з фекаліями. Парвовірус доволі стійкий – при кімнатній температурі може зберігатись до 2 місяців, а у навколишньому середовищі, при відсутності прямих сонячних променів, чи у ґрунті - місяцями.

Специфічне лікування парвовірусного ентериту неефективне. Терапевтичні заходи спрямовані переважно на попередження зневоднення організму, відновлення нормальної функції серцево-судинної системи та кишківника, боротьбу з вторинною мікрофлорою. При відсутності специфічного лікування, важливими є превентивні заходи, в першу чергу вакцинація. Питання збереження пацієнтів при парвовірусному ентериті собак є надзвичайно важливим. Незважаючи на розвиток методів і засобів профілактики і лікування парвовірусного ентериту собак хвороба має значне поширення і високу смертність. Специфічне лікування парвовірусного ентериту неефективне або малоефективне. Є ряд препаратів які збільшують шанси на виживання і мають певну противірусну дію, але достовірних даних щодо цього недостатньо. Лікувальні заходи направлені здебільшого на попередження зневоднення організму, підтримання функції серцево-судинної системи та відновлення кишківника, боротьбу з вторинною бактеріальною інфекцією. Без специфічного лікування побороти недугу непросто, тому постійно проводиться пошук нових методів і засобів терапії.

У літературних джерелах можна зустріти різні схеми лікування парвовірусного ентериту собак, кожна з них спрямована на різні ланки патогенетичних процесів. Через чималу кількість вакцин, що продукуються біологічною промисловістю питання вакцинопрофілактики даного захворювання також залишається дискусійним. Головним напрямком лікування парвовірусного ентериту є максимальна підтримка фізіологічних функцій організму. Ефективне функціонування імунної системи є однією з найважливіших умов підтримки фізіологічного статусу організму. Головне, лікування має включати етіотропну, патогенетичну й симптоматичну терапію, бути комплексним і з використанням біохімічних та гематологічних показників

крові, що дають змогу оцінити стан хворої тварини, оцінити реакцію організму на лікування, призначити адекватну терапію.

Лікування парвовірусного ентериту собак в клініці «Зоолюкс» передбачає використання різних комбінацій лікарських засобів в залежності від клінічного стану тварини та показників електролітного балансу. Основа лікування – це жорсткий контроль показників стану організму і допомога організму тварини побороти інфекцію.

Висновки до розділу 3. Отже кількість собак хворих інфекційними хворобами в зоні діяльності клініки «Зоолюкс» постійно зростає. У 2019 р. такими хворобами захворіли 190 собак, в 2020 р. – 211, в 2021 р. – 186, а всього – 587 тварин. При чому найбільше з них хворіє на парвовірусний ентерит. З 317 собак найчастіше хворіли безпородні собаки 118 (37,2%), німецькі вівчарки 56 (17,7%), західносибірські лайки 42 (13,3%), такси 30 (9,5%), інші породи 71 (22,3 %) Варто відмітити, що найчастіше хвороба виникала в березні – 77 (24,3%), у квітні - 64 (20,2 %), травні –59 (18,6 %), червні – 42(13,3 %). Епізоотія парвовірусного ентериту найчастіше проявляється навесні, але без чіткого сезонного характеру.

Парвовірусний ентерит найчастіше зустрічався у собак віком від 1 до 2 років – 97 (30,5%) до 1 року 95 (30%) від 2 до 6 міс 79 (24,9%) до 2 місяців - 43 (13,6%) набагато менше старше 2 років 3 (1%) випадки. Фактори, які містять ризик відносно появи даної хвороби: підібрані на вулиці тварини з невідомим анамнезом і імунним статусом, купівля цуценят «з рук», контакт з іншими собаками (вільний вигул), коли собаки утікають і повертаються, різка зміна стану тварини, контакт з котом з лейкопенією.

Механізм терапії спрямований на такі пункти: годівля, симптоматичне лікування, коректування електролітного балансу. Існує залежність віку і маси тварини до шансів на виживання.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Парвовірусний ентерит в клініці «Зоолюкс» за останні 3 роки займає перше місце серед інфекційних хвороб собак.
2. Серед різних порід собак до парвовірусного ентериту з 317 собак найчастіше хворобу виявляли у безпородних собак 118 (37,2%), німецьких вівчарок 56 (17,7%), західносибірських лайок 42 (13,3%).
3. Щодо сезонності слід відмітити, що проявлялась хвороба найчастіше в березні – 77 (24,3%), у квітні - 64 (20,2 %), травні –59 (18,6 %), червні – 42(13,3 %), в інші місяці – 75 (23,6%) випадків.
4. У віковому аспекті парвовірусний ентерит реєструвався у собак віком від 1 до 2 років – 97 (30,5%) до 1 року 95 (30%) від 2 до 6 міс 79 (24,9%) до 2 місяців - 43 (13,6%). набагато менше у віці, старше 2 років 3 (1%) випадки.
5. Терапія парвовірозу у клініці «Зоолюкс» здійснюється в таких напрямках: коректування електролітного балансу, годівля, симптоматичне лікування.
6. При використанні розроблених схем лікування результати збереження пацієнтів наступні: в умовах стаціонару – 75 – 80 %, в домашніх умовах – 50 - 75 % (під контролем ветеринарного лікаря).
7. Встановлена залежність шансів на виживання від віку і маси тварини – чим вони менші, тим менше відповідно шансів.
8. Для профілактики парвовірусного ентериту, слід дотримуватись вимог профілактичного карантину, вчасно здійснювати специфічну профілактику, а при лікуванні дотримуватись запропонованих схем лікування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бегас В. Л., Мазярчук С. М. Лікування парвовірусного ентериту у собак. Еколого-регіональні проблеми сучасного тваринництва та ветеринарної медицини: матеріали восьмої науково-практичної конференції, 17 листопада 2021 року. Житомир: Поліський національний університет, 2021. С. 15 – 18.
2. Борисевич Б. В., Айшпур М. В., Чумаков К. А. Деякі епізоотологічні особливості, клінічні ознаки та патолого-анатомічні зміни при кишковій формі парвовірусної інфекції собак. Вісник СНАУ. Сер. Ветеринарна медицина. 2009. Вип. 3 (24). С. 5–7.
3. Борисевич Б. В., Шумілович Н. В. Клінічні ознаки і патоморфологічні зміни при хронічному (атиповому) перебігу кишкової форми парвовірусної інфекції собак. Науковий вісник НАУ. 2001. № 38. С.33–36.
4. Бульба К. Парвовірусний ентерит собак і його профілактика. Евровет: вебсайт. URL: <http://eurovet.com.ua/novini/parvovirusnij-enterit-sobak-i-jogo-profilaktika-vaksinami-serii-biocan-novel/> (дата звернення: 11.11.2021).
5. Ветеринарна клініка Зоолукс. офіційна вебсторінка. URL: <https://zoolux.vet/> (дата звернення: 10.10.2021)
6. Галатюк О. Є., Передера О. О., Лавріненко І. В., Жерносик І. А. Інфекційні хвороби собак. Навчальний посібник Житомир, вид. «Рута». 2018. 275 с.
7. Галатюк О. Є., Радзиховський М. Л. Організація профілактичних та оздоровчих заходів при інфекційних хворобах тварин: [методичний посібник]. Житомир: 2013. 456 с.
8. Гаскелл Р. М. Справочник по инфекционным болезням собак и кошек / Гаскелл Р.М., Беннет М. ; пер. с англ. М.: Аквариум ЛТД, 2009. 200 с.
9. Головаха В. І., Корнієнко Л. Є., Дикий О. А. та ін. Застосування регідраційної терапії при чумі та парвовірусному ентериті у собак

- Проблеми ветеринарного обслуговування дрібних домашніх тварин: Зб. Матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. К., 1999. С. 60 – 62.*
10. Горальський Л. П., Радзиховський М. Л., Заїка С. С. Патоморфологічна диференційна діагностика парвовірусного та коронавірусного ентериту у собак. *Наукові горизонти*. 2018. № 9-10 (71). С. 3–7.
 11. Головка А. М., Ушаков В. О., Романко М. С. Застосування ентеросорбентів у схемах комплексної терапії собак, хворих на гастроентерити. *Збірник матеріалів III міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми ветеринарного обслуговування дрібних домашніх тварин»*. Одеса, 1998. С. 15 – 18.
 12. Гусаков В. В., Гаврилова І. П. Особливості сучасного захисту від парвовірозу собак в Україні. *Ветеринарна практика*. 2008. № 9. С. 6 – 9.
 13. Джупина С. И. Методы эпизоотологического исследования и теория эпизоотического процесса. Новосибирск: Наука, Сиб. Отд.-ние., 1991. 142 с.
 14. Дідух А. В. Парвовірусна інфекція собак (діагностика, лікування) : автореф. дис. ... канд. вет. наук : 16.00.03. Київ, 2015. 20 с.
 15. Довгій Ю. Ю., Радзиховський М. Л., Дубова О. А., Фещенко Д. В., Нікітін О. А., Бахур Т. І., Дишкант О. В., Довгій М. Ю. Паразитарні та інфекційні хвороби м'ясоїдних тварин : навч. посібник / под ред. Ю. Ю. Довгія ; вид. 2-ге, пер. і доп. Житомир: Полісся, 2016. 320 с.
 16. Дубков Ю. А., Парамошин А. Н., Уласов В. И., Элизбарашвили Э. И. Парвовирусный энтерит собак. *Ветеринария*. 1998. № 6. С. 36 – 37.
 17. Євтушенко, А. Ф., Радіонов Т. М. Організація та економіка ветеринарної справи. К.: Арістей, 2004. 284 с.
 18. Загальна епізоотологія. За ред. Б. М. Ярчука, Л. Є. Корнієнка. Біла Церква, 2002. 656 с.
 19. Зажарський В. В., Димура А. В. Особливості діагностики та лікування парвовірусного ентериту м'ясоїдних в умовах державної лікарні ветеринарної медицини міста Дніпропетровська. *Науково-технічний*

бюлетень НДЦ біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК.
Т.3.№2, 2015. 46 - 51.

20. Іліна О. В. Індикація збудників та удосконалення вакцинопрофілактики парвовірусного ентериту і чуми собак : автореф. дис. ... канд. вет. наук : 16.00.03. Луганськ, 2011. 21 с.
21. Конє М. С., Романова А. Л. Ефективність лікування та профілактики парвовірусного ентериту собак в умовах ветеринарних клінік ТОВ «Біоцентр» (Полтава). *Вісник Полтавської державної аграрної академії.* 2017. № 1 – 2. С. 123 – 125.
22. Корнієнко Л. Є., Головаха В. І., Ярчук Б. М. та ін. Парвовірусні інфекції собак і хутрових звірів Біла Церква, 2001. 55 с.
23. Корнієнко Л. Є., Власенко В. В., Ярчук Б. М., Корнієнко Л. М. Чума м'ясоїдних. Біла Церква, 2000. 129 с.
24. Корнієнко Л. М., Корнієнко Л. Є., Головаха В. І. та ін. Індикація збудника парвовірусного ентериту у собак по РГА та РЗГА. *Проблеми вет. обслуговування дрібних домашніх тварин: Зб. Матер. V-ї Міжнар. наук.-практ. конф. К., 2000. С. 54 – 56.*
25. Корнієнко Л. М., Корнієнко Л. Є., Ярчук Б. М. Планування ветеринарних заходів: К. 2010. 320 с.
26. Лечение инфекционных заболеваний, вызванных парвовирусом 2 типа, у собак в условиях питомника : компания «Мериал». *Ветеринарный доктор.* 2007. № 5. С. 32.
27. Литвин В. П., Олійник Л. В., Корнієнко Л. Є. та ін. Факторні хвороби сільськогосподарських тварин. Біла Церква, 2002. 303 с.
28. Литвин В. П., Ярчук Б. М. Загальна епізоотологія. К.: Урожай, 1995. 256 с.
29. Лісова В. В., Чумаков К. А. Парвовірусна інфекція собак. Житомир : Полісся, 2011. 208 с.
30. Мазярчук С. М. Профілактичні заходи щодо парвовірусного ентериту у собак. Сучасні аспекти лікування і профілактики хвороб тварин: матеріали

- V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 20–21 жовтня, 2021 р. Полтава, 2021. С. 205 – 206 [електронне видання]
31. Мазярчук С. М., Бегас В. Л. Епізоотична ситуація щодо парвовірусного ентериту собак в зоні обслуговування клініки ветеринарної медицини «Зоолюкс». Матеріали XXIV науково-практичної конференції магістрів та бакалаврів: «Актуальні проблеми ветеринарної медицини в забезпеченні здоров'я тварин», Вип. № 13. (20 грудня 2021 р.) Житомир: "Полісся", 2021. С. 218 – 220.
 32. Паразитарні та інфекційні хвороби м'ясоїдних тварин : навч. посіб. / Ю. Ю. Довгій, М. Л. Радзиховський, О. А. Дубова [та ін.] ; за ред. Ю. Ю. Довгія. Вид. 2-е, переробл. і допов. – Житомир : Полісся, 2016. 320 с.
 33. Парвовірусні інфекції собак і хутрових звірів / Л.Є. Корнієнко, В.І. Головаха, Б.М. Ярчук та ін. Біла Церква, 2001. 55 с.
 34. Просяний С. Б., Горюк В. В. Епізоотологічні особливості прояву інфекційних ентеритів собак в умовах Кам'янець-Подільського району. Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка. 2020. Вип. 33. С. 179 – 187.
 35. Радзиховський М.Л. Епізоотологічні особливості парвовірусного ентериту собак. *Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини*. Харків, 2016. Вип. 32, Ч. 2. С. 130–134.
 36. Середа О. М., Недосєков В. В. Лікувально-профілактичні заходи щодо парвовірусної інфекції собак та котів. Нові завдання сучасної медицини. Львів, 23-24 жовтня 2015 р. С. 107 – 110.
 37. Середа О. М., Недосєков В. В., Полупан І. М. Роль парвовірусної інфекцій в нозологічному профілі інфекційних хвороб собак і котів у місті Києві. *Ветеринарна біотехнологія*. № 28, 2016. 255 – 259.
 38. Тітаренко О. В., Похилець К. С., Карасенко А. Ю. Діагностика, лікування та профілактика парвовірусного ентериту собак в умовах клініки «Ветеринарний VIP-сервіс» міста Полтави. *Вісник ПДАА*. 2021. № 1. С. 226 – 233.

39. Шестаковська В. М., Гуменний О. Г., Лікування парвовірусного гастроентериту у цуценят. Науковий вісник ветеринарної медицини. 2016. № 1. С. 107 – 110.
40. Ярчук Б. М., Паска М. М. Практикум із загальної епізоотології. Біла Церква, 1999. 168 с.
41. Ящук О. В., Черевач Н. В., Вінніков А. І. Моніторинг розповсюдження вірусів серед домашніх котів і собак у м. Дніпропетровськ. *Вісник Дніпропетровського університету. Біологія, медицина.* 2014. №5 (1). С. 23 – 27.

Додаток А

Додаток Б